

mortis, nimis variat in huius articuli typis cognita resolutione, ac insuper ad subuertendam l. Regiæ & communis, ac incommutabilis praxis determinationem, qui quidem à n. 1. usque ad num. 20. de verbo ad verbum transcripsit (nullo addito, vel dempto verbo) Cened. in *quæst. Canon. 16. à num. 19. per quatuor columnas*, eo tamen non citato, & quod ipse vltimo loco addit ex suo Marte vulgari praxi repugnat.

20 Siquidem in d. q. ad prin. dicit vim facere religiosos Prælatos, suas in subditos sententias exequi appellatione remota, & postmodum, postquam in articulo nullam firmam assumpsit resolutionem, an debeat admitti appellatio in causis religiosorum, necne, quia modò vnù, modò aliud indeterminatè sentit: tandem in n. 20. & seqq. resoluit, quòd si appellatione non obstante mandetur executioni sententia superioris, erit articulus violentiæ, & insuper dicit non obstat suæ resolutioni nostram l. Regiam *cap. 5. libr. 2. recopil.* quia (dicit) loqui in causis visitationis, & correctionis religiosorum, & postmodum continuatiuè *num. 24.* dicit (& sic non est permissa appellatio, nec cognitio per viam violentiæ, nisi iudex excedat modum) sed miror tanti viri, ex quo si attentè legatur, nulla poterit firma resolutio deduci, quia in tota quæstione variè & contrariè loquutus est.

21 Sed tu (ne fortè decipiari) scias, causæ religiosorum quæ sunt, & geruntur per eorum superiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Prouinciales, & similes, quia siue directè siue indirectè, semper tendunt ad correctionem, & regimen religiosorum: nullo modo possunt trahi ad suprema prætoriam per viam violentiæ, siue in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur) siue permissa sit (prout quando exceditur) nec hætenus visum nec auditum fuit inter practicos, & expertos tribunalium aduocatos, & Senatores huiusmodi personarum causas ad illa exportari per hanc viam. imò nec in grauinibus, & excessibus super electionibus, nec super aliis rebus, quæ (vt dixi) geruntur inter religiosos per eorum superiores: trahi, vnquam permillum est. & sic non video, quomodo ipse Ceuall. deuiare ausus est à tam frequenti, & omnibus tribunalium etiam minimis officialibus notoria, & visitata praxi.

22 Et quia dicta lex Regia non se fundat tantum in permissione, aut prohibitione appellationis in similibus causis (quia hæc ratio illius fuit subintellecta) sed in pace, quiete, & conseruatione status religiosi, cum illius neruus, atque decus consistat in

eo, vt ne facilè causæ suæ extra religionis ambitus deducantur, ex quo non leuius turpia, ac perturbationes orientur in grauissimum religionum detrimentum, prout considerant Soto, & Couar. *vbi supra.* & quando circa hoc d. l. pateretur aliquam difficultatem, vniuersalis, perpetua & firmissima, iustissimæque ab vsu, & praxi recepta consuetudo sufficiens fuit, illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus vbi determinatio non apparet, ab vsu, & consuetudine informatur, & regulatur, latissime plura congerens adducit Mier. *tractat. de maior. 1. p. quæst. 48. à num. 71. usque ad num. 77. Sese decis. 113. num. 183. & 184. tom. 2. & idem in tract. de inhibito. c. 8. §. 3. à num. 143. Parlador lib. 1. rer. quoti. cap. 1. §. 11. num. 4. Cened. in q. Canon. 45. sub num. 29.* & nos latissime plures congestimus supra c. 1. circa iustificationem consuetudinis immemoralis à prin. ergo si hoc obseruat incommutabilis, & iustissima praxis, cur temere d. Ceuall. contrarium firmaturus erit? quia minime sunt mutanda, quæ certam interpretationem semper habuerunt, ex quibus vulgaribus

Vnù tamen est, quòd in iis casibus, in quibus per Concil. Tridentinum permillum est ordinariis, de causis religiosorum cognoscere (de quibus dilucide per Cened. in *Canon. quæst. 26.* & alios, de quibus nos latius infra 3. tom. 6. p.) poterit licitè per religiosos recurrere ad Regium Senatorem per viam violentiæ, qua sunt oppressi ab eisdem ordinariis. quia tunc iam dicta causæ exeunt ambitum, & claustra religionis, & in illis cessat ratio nostræ legis. item etiam idem dicendum erit, & à fortiori in causis, de quibus cognoscunt religionum conseruatores in foro contentioso, iuxta Trident. *sess. 14. cap. 5.* & nos suo loco dicemus infra tom. 3. p. c. 6. ac etiam alius quilibet iudex extra religiosum, cognoscens de qualibet religionis causa ex identitate rationis, & ita practicitur.

Sed quid dicendum circa dispositionem Concilij Trident. *sess. 21. c. 8.* dum loquendo de religionibus, in hæc inquit: Et si in eis vigeret obseruatiæ regularis, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium superiores iuxta eorum regularia instituta, debitam viuendi rationem obseruent, & obseruari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur. Quod si admoniti intra sex menses non visitauerint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi, etiam vt delegati Sedis Apostolicæ eos visitare possint, & corrigere, prout ipsi superiores possunt iuxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus, priuilegiis, & exemptio

& exemptionibus penitus remotis. & non obstantibus, &c.) an tunc data contumacia procedente ordinario in religiosorum correctione, poterunt eo negatam delationem appellationi ab eo interpositæ, confugere religiosi ad Regium Senatorem pro violentia tollenda.

28 Et videtur quòd sic, per doctrinam Bald. in l. certum cap. 5. sub num. 22. *versiculo item dubitatur versus fin. Cod. unde legiti. & unde cog. quem refert & sequitur Soci. conf. 195. circa primum sub num. 1. versic. & præmissis lib. 2. dicentes, quòd si per statutum sit assignatum vnum tempus Capitaneo, & aliud potestati, & in aliquo casu potestas sit substituta Capitaneo, debet potestas iudicare secundum ordinamenta potestatis, & non secundum ordinamenta Capitanei, quia subrogatus non tenetur seruare statuta eius, in cuius locum subrogatur, sed propria sequitur Scacia de appella. *quæst. 18. num. 15.* ergo tenetur Episcopus admittere appellationem, sicut in cæteris causis, & religiosi poterunt vti Regio recursum.*

29 Sed contrarium verius est, tum iuxta verba dicti Concilij *ibi*, Prout ipsi superiores possunt, iuxta eorum instituta) quæ enervant vires doctrinæ Bald. huius casus respectu, & sic cum omnibus suis qualitatibus debet correctionem, & visitationem gerere, prout religiosi superiores, attenta causarum natura propria. tum etiam quia in eadem correctione eadem viget ratio fundamentalis nostræ legis Regiæ 40. propter quam, in iis religiosorum causis recursus impeditur, & ita firmiter tenendum est in præsentis difficultatis resolutione.

30 Tertius casus est in omnibus causis, & negotiis attingentibus quoquo modo, vel attingere valentibus tres gratias, seu concessionem à Pontificibus concessas, multis confirmationibus vallatas, Principibus Catholicis Hispaniarum Regibus, nempe Bullam sanctæ Cruciatæ, subsidium, & excusatum, eo motis, quoniam cum ipsi Catholici Reges proprium suum patrimonium pro Ecclesia, tot deuoto zelo consumpsissent, vt proterui, & infideles, hæretici, & idololatræ ad Ecclesiæ communionem, & confortium reducerentur, iuxta ea, quæ Iustinian. Imperator. inquit in 25. constitutione de contributoriorum indulgentiis *ibi*, Nam ærarium cum multis prægrauatum debitis, & ad extremam redactum inueniremus inopiam, ate alieno in nos suscepto, onere pariter, & magna difficultate subleuauimus, & rem militarem, quæ iam necessarium rerum inopia defluerat, vt vndique respública Barbarorum labefactaretur irruptio-

nibus, & incurfionibus.) melius dici potest hunc exercitum, & prælium Ecclesiæ potius, & Ecclesiastici status, quam Principis secularis, cum fiat ad exaltationem, & augmentum fidei.

Igitur ne Ecclesia, Christianaque respública molestias, & incurfiones inimicorum sanctæ fidei pateretur, tres prædictæ gratiæ eis à sancta sede concessæ fuere, vt ex processu, & productu ab eis, atque simul ex Regio patrimonio fortis reddatur Catholicus exercitus, & vincat Leo.

Ad executionem harum concessionum, & gratiarum Commissarius est quidam generalis, qui præest omnibus causis, & negotiis eas attingentibus, isteque Commissarius Ecclesiasticam, & spirituales iurisdictionem exercet, delegatam scilicet per Summum Pontificem, cum res, & personas Ecclesiasticas, & spirituales comprehendant gratiæ hæc, & temporalem etiam à nostro inuicissimo Rege concessam, sic per vim auxilij, & brachij secularis illam directè, & realiter sibi dante, & attribuento, vt in consilio quod vocamus *de la Cruzada*, causas dicimat temporales, quæ coram ipso frequenter inter seculares tractantur, in quibus potuisset iurisdicatio declinari, qui licet præsit d. consilio Cruciatæ, non appellatur præses, sed Commissarius generalis, sicque dictus, quia commissam sibi iurisdictionem, & delegatam à Papa, & Rege exercet, & Generalis ad differentiam cæterorum Commissariorum inferiorum subdelegatorum, quibus ipse immediatè præest. qui etiam alibi conueniri non potest, quam coram Summo Pontifice, ac pariter eius ministri in his, quæ sua respiciunt officia & munera, alibi conueniri nõ queunt, nisi coram ipso Commissario generali, vt in eadem concessionis Bulla, & gratia dicitur. & refertur in compendio 3. gratiarum edito per doctissimum virum scientia, & experientia decoratum, magnæque ingenij facilitate, & claritate præditum, omni laude, ac sublimi præmio dignissimum Licen. Perez de Lar. *fol. 66. in prin. tit. de los privilegios y sesiones, &c. lib. 1. & ibi fol. 16. tit. del officio del Comissario General*, multa de tali officio videbis, & inuenies.

Iste Commissarius generalis tenetur suam commissionem subdelegare in singulari dicesibus, & capitibus Prouincie, siue parti hiis, qui in Cathedralibus Ecclesiis præbendas habuerunt, magistratus, & Doctoratus, aut inquisitoribus, si ibi sint, & in eorum omnium subdelegatorum absentia, vel impedimento alios subdelegatos nominet ipse Commissarius generalis. qui quidem sint periti, & literati graduatique, ac intemeratè conscièti

conscientiæ, & opinionis, dummodo isti Commissarij subdelegati in singulis dicecibus duos numero nõ excedant, iuxta l. 12. §. 2. in titul. 10. lib. 1. recopilat. & in concordia regnorum Castellæ, & Leonis super excusato, quam transactionem acceptavit Rex noster, relata in d. compendio trium gratiarum libr. 2. del escusado, fol. 66. §. itenque por los reuerendissimos juezes Commissarios, &c. qui quidem subdelegati cognoscunt de omnibus causis quomodolibet contingentibus bona, & administrationem eorum, & rationum dictarum gratiarum, & compositione Bullarum, bonæque etiam eorum, qui ab intestato decedunt, sine consanguineo intra quartum gradum, & ea, quæ deperdita, & pro derelicto habentur, & sine proprii Domini cognitione sunt (quæ nos mostrencos dicimus) quæ simul annexa, & applicata sunt Cruciatæ, de quo & de modo procedendi in his causis, & in bonis, & in applicatione bonorum deperditorum, siue mostrencorum, & ab intestato venientium, vide latissimè, & omnia de materia require d. compendium lib. 1. fol. 276. cum seqq. vbi ad amissim instructiones procedendi, his subdelegatis datas, & ad quæ earum extendatur cognitio refert, multaque de iis mentio fit in l. 10. tit. 10. 1. lib. recopil.

36 Quarum omnium causarum cognitio ad eos priuatiuè pertinet, ita vt Præsidentes, & Auditores omnium in vniuersum Cancellariarum, cæterarumque audientiarum regalium inhibiti sunt expressè, in l. 9. titul. 10. lib. 1. recopil. ita vt de eisdem causis, & negotiis cognoscere non possint, nec recipere appellationem seu appellaciones à sententiis, decretis, seu iussibus, & compulsionibus interpositas, quas si forsan receperint, statim ad d. Commissarium generalem seu eius subdelegatos appellaciones, nec de his sententiis, & decretis recursum aliquem etiam per viam supplicationis, grauaminis, nec nullitatis ad ea tribunalia eatur, nec ad alia etiam inferiora, sed tantum ad supradictum Commissarium generalem, ad quem dictorum tantum cognitio pertinet ex d. l. 9.

37 Quod adeo verum est, vt dicta inhibiti etiam ad nostrum casum extendatur, ita vt nullo modo cause prædictæ quomodolibet coram d. Commissario generali, seu eius Commissariis, & subdelegatis tractare contigerit, ad prædicta suprema tribunalia per viam violentiæ remittantur, iuxta l. 8. d. tit. 10. lib. 1. recopilat. quod idem disponit circa quartas Regibus pertinentes, ibi, Apedimiento de algunas personas mandan traer los procesos, &c. sean fecho y tratado ante el juez Commissario, y executor general, y ante sus subde-

legados a las dichas mis audiencias Reales por via de fuerza, y que conosco dellos y que les mandan otorgar las appellaciones, que interponen de los dichos Comissarios, y juezes generales, particulares, y que los compellen y apremian a ello, y porque este es y podria ser en gran daño y perjuizio de las dichas Bullas y subsidio, &c. mandamos a los dichos Præsidente y Oydores que nouos entrometas, a conosco ni conosco por via de fuerza, ni en otra manera alguna, de causa processo, ni diferencia tocante a las dichas Cruzadas Bullas y quantas y subsidios y quantas delo, ni admitais peticiones, &c. idem tenet Bobadilla in Politi. lib. 2. cap. 16. num. 9. Rodrig. de annu. reddit. lib. 1. quest. 17. num. 75. Azeued. in l. 2. tit. 6. lib. 1. recopil. fol. 146. in prin. refertur etiam in d. compend. lib. 2. del subsidio, titul. de concor. de Castell. y Leon. fol. 10. versic. otrosi que sun a gestad, ad fin. Ioseph tract. de inhibiti. c. 30. §. 1. sub n. 44. & iterum in epist. ad Regem n. 99. que est in 2. tom. decis. ad prin.

Imò in causis subsidij, nempe, circa repartitionem, quæ fit per repartitores cuiuscumque Ecclesiæ, & dicecesis, statim talis repartitio exequitur, vehiturque ad debitam executionem absque aliqua dilatione, non obstante quacumque contradictione, aut appellatione, nec possint dari prouisiones Domini Commissarij generalis ad effectum impediendi prædictam partitionem, factam exactionem, nec executionem eius, quod si in contrarium factum sit, & dari prouisiones tales contigerit, obducuntur, & non adimplentur, nec eis obstantibus cessat dicta repartitio, exequitio, nec collectio eius, vt constat ex dicta concordia regni Castellæ, & Leonis, de qua in d. compendio vbi proxime fol. 11. versic. otrosi que el repartimiento que se hizo de del dicho subsidio, &c. ita etiam in eorum executione, & collectione proceditur appellatione proposta, & remota, vt probatur ibi folio 6. §. en la Cobrança del subsidio, quod etiam iure communi videtur probari. nam 39 cum hic agitur de collectione rerum in subsidium militiæ concessarum, cum non requiratur altiorum indaginem in eis, recipienda appellatio non est, ad effectum demorandi executionem collectionis, quoad effectum suspensiuum saltem. de rebus erenim est, quæ dilationem non patiuntur. expendo ad propositum text. firmè expressum in l. si res delationem fin. ibi. Si res delationem non recipiat, non permittitur appellare, veluti nec testamentum aperitur, vt D. Adria. constituit, ne frumentum in vsum militum in annonæ subsidia contrahatur, &c.) qui text. ad propositum elegans est, & quia cum hoc respiciat militum alimenta, & sustentationem, & ad id solum concessum est à Ponti-

ficibus

ficibus ad sustentationem, & alimoniam 100. galearum & trirerum contra perfidos. & ideo dicitur, & appellatum est subsidium, vt expressè dicitur in d. compend. lib. 2. del subsidio eques ea la gracia y concession del subsidio, fol. 3. ad fi. & fol. 1. quo casu quod charitativum subsidium pro alimentorum nempe, necessitate etiam ab Episcopo impositum habet hoc idem privilegium, vt in eo minime appellatio admittatur, vt expressè tenet Bellencin. in tractat. de charitativo subsidio q. 55. Guiganf. de pensio. q. 95. n. 4. igitur si in his causis potest iudex lege permittente, & absque vitio attentati suam sententiam exequi, non obstante appellatione; frustra quaereret hoc defensionis auxilium appellans, cum iudex nullam vim facit, nec iniuriam exequendo sententiam privilegiam, & sui natura exequibilem, arg. regul. qui iure suo de regul. iur. quorū processuum traductio ad suprema tribunalia maneret illusoria, quod euitare iudices, & iura debent, ex text. in cap. causam que. vbi omnes Doctores communiter solent adnotare. l. 3. §. plus dicit ff. ad exhibendum, & in §. interdum ibi, Quia vindicare non possum, nec ad exhibendum experiri, &c. nec tali appellanti prodest protestatio violentiæ coram iudice Commissario generali vel eius subdelegato, quia protestatio de illo actu facta, cuius euentus nihil operatur, nihil valet, nec vendenda est, l. hæc stipulatio §. diuis. ff. vt legator. nomine caue. l. non cogendum §. fin. ff. de procur. omnes Doctores in l. non solum §. morte ff. de oper. nou. nun. & in c. cum M. Ferrar. de constitutio.

41 His & proximus quartus casus est, & ab hac regula supraposita, exceptus, causæ nempe, quælibet attingentes conseruatores Salmantincæ vniuersitatis, nam ab eo quod Magistri scholarum, & eius locum tenentes pronuntiant, decernunt, & declarant, si appellationibus super ipso interpositis non detulerint, nec deferant, sed his propositis ad sententiarum executionem procedunt; prohibitum stat prouisiones ordinarias à Cancellariis, & audientis supremis dari, vt ad cas processus trahantur, vt constat ex l. Regia 18. cit. tit. 7. lib. 1. recopil. Boba. in Politi. lib. 2. c. 16. n. 9. & alij ex rationibus in d. c. l. Regia. à scriptis & cæteris motiuis ad privilegium studentibus concessum.

42 Vnum tamen dissimulare non possum, quod frequenter in tribunalibus versatur, sapèque de ea dubitari vidi; an l. 2. eod. tit. 7. lib. 1. dum disponit, & restringit iurisdictionem Magistris scholæ ad duas dietas tantum, restringensque l. 18. §. 2. qua quatuor dietæ concedebantur, procedat, & habeat locum, non solum quando scholasticus est actor, & vult trahere, ad d. iudicem suum alium, puta; sæcularem, sed etiam procedat

Solgado de protect. Reg. Tom. 1.

quando scholasticus reus est, ita vt scholasticus Salmantincæ matriculatus, & in quo qualitates requisitæ concurrunt ad vtendum hoc priuilegio, si extra duas prædictas dietas degat, & ibi conueniatur, & accusetur coram iudice ordinario, cuius iurisdictionem declinauerit, an remittatur ad Magistrum scholarum. Quid autem sit dieta, quæ 43 stadia cõprehendat, & istæ duæ dietæ, à quo incipiatur numerari, & vsque ad quem locum vide latissimè & ex aliis per Azeue. in d. l. 20.

Et breuibus soluendo dico, & suppono 44 ex d. l. Regia, scholasticum posse, trahere ad suum Magistrum scholarum reum quemlibet, etiam sæcularem, vel alium suum debitorem, vt constat ex d. l. 18. & ibi Azeue. itaque omnes dietæ de quibus loquitur ius Canonicum, in c. nonnulli de rescrip. & in c. statutum §. cum verò, & §. cum autem eod. tit. in 6. & in c. olim 7. de exceptio. & in conseruatoriis & legibus Regis, non limitatæ fuere, nec esset necessariu, nisi quando aliquis in prima vel secunda instantia extrahitur à proprio foro, & dicecesi contra regulam iuris, quæ habet, quod actor fori rei sequi debet. & quia priuilegium, quod contra hanc iuris regulam habet scholasticus, vt tradit Rebuf. in tract. de priuileg. scholast. priuileg. 61. & 62. indistinctè, & absque limitatione distantie nimis esset ipsis reis damnosum; & sic in d. §. 2. l. 18. cum necessarium, & rationi congruum visum fuit, iubetur vt Magister scholarum, seu eius locum tenentem minime posse, ad se trahere personam aliquam vltra dictas dietas, quæ referenda sunt ad scholasticum, qui vt actor trahit reum ad suum iudicem, ex gloss. expressa in c. si diligenti. verbo pertrahant, de for. compet. quæ allegans, cap. inoluta 11. q. 1. dicit, referendum ad actorem ex eius propria verbi significatione d. cap. si diligenti. & c. nonnulli c. olim supra allegata authen. habitas, ibi, trahere tentauerint, quia reum trahit inuitum actor, vt ex Rebuffo in l. 111. de verbor. signifi.

Sicque d. l. videtur loqui in scholastico, vt 45 adote trahere volète alium extra duas dietas coram suo iudice scholastico, & ista est communis praxis Salmantina. At quoties contigerit scholasticum, etiam in remotis, conueniri siue in ciuilibus, siue in criminalibus coram iudice ordinario illius prouinciæ; à suo scholastico statim vt ipse postulet, sibi dantur conseruatoriæ in certis constitutionibus vniuersitatis, & clausulis Bullæ Innocentij, relata ad literam per Azeue. in d. l. 20. vbi per te videre poteris. d. autè l. 20. solum venit, ad restringendum quatuor dietas prædictas, de quibus in d. l. 18. c. 7. ad solas duas vt inquit Azeued. in d. l. 20. à princip. vbi dicit studentes suos trahere debitores vsque 46 ad quatuor dietas, idem dicit Rebuff. vbi

M proximè

proximè priuil. 161. vbi allegat nostram legem Regiam, dicitque Innocent. VIII. has dietas reduxisse ad ius Canonicum decretalium; nempe, cap. nonnulli 28. de rescript. & sic intelligit prout intelligenda est d. l. Regia Hispana Bulla, & conseruatoria, quas refert, quando scholasticus actor est, & in priuil. 165. & 177. mentionem facit de transactione concord. & pacto sanctæ fidei, de qua in d. l. 18.

- 47 Et sit resolutio, vt scholasticum Salmantinum in vniuersitate matricularum, in quo cætera requisita in d. l. 18. concurrunt, quocumque vadat, & vbi que locorum, comitatur suum priuilegium fori & sequitur, sicut umbra corpus, ita vt conueniatur, vel accusetur ciuilitè, vel criminalitè coram iudice ordinario etiam extra prædictas duas dietas opponens fori exceptionem, ad Magistrum suum remitti necessariò debet cum elogio l. non dubium ibi, Illud à quibusdam obseruari solet, vt cum cognouerit, & constiterit, remittat illum cum elogio ad eum, qui prouinciam præstet, vnde is homo est, quod ex causa faciendum est. ff. de custo. & exhi. reorum, vt in milite l. de militib. ibi, Ita seruatur, vt ad eum remittantur, siquid deliquerint, sub quo militat, &c. ff. l. de fertorem cum alijs pluribus de re milita. & in clerico c. si iudex laicus de sent. excomm. in 6. & alibi passim. & ita communis stylus dietæ vniuersitatis Salmantinæ d. l. Reg. interpretatus est, & declarauit, secundum quam declarationem, & stylum vidi iudicatum fuisse in hac alma aula, & Gallico tribunali, vbi scholasticus extra dictas dietas delinquens, & accusatus hic, 48 opposuit fori exceptionem. replicante verò aduersario ipsum scholasticum degere ultra dictas dietas, & nihilominus post hinc inde longam disputationem, & controuersiam negotij, Senatus se incompetentem declarauit, dictumque scholasticum vti in hoc casu suo priuilegio, & sic remittendum esse ad Magistrum scholarum, vel eius locum tenentem. & in alio negotio huic simili Pinfiana Cancellaria dum Burgenfi erat declarauit. & in alio negotio cuiusdam consanguinei mei, idem declarauit eadem Cancellaria, licet antea in hoc Senatu Gallico in eodè negotio, scholastico absente, & contumace, cõtraria sententia lata fuit, licet etiam postmodum contingens in priori casu, magis cognito de causa, se nõ iudices declaraueret.
- 49 Illud tamen rei, de qua agimus, vtilissimum non omittendum est, an causæ & negotia agitata coram delegato Magistri scholarum ad partes remotas dari solito, eadem prerogatiua fungatur, qua gaudet ipse Magister, ne possint per viam violentiæ ad Senatum trahi, exẽplo res fuit manifesta, nempe,

in casu supradicto, vel quando scholasticus extra Salmantinam vniuersitatem degit, & ibi deliquit, accusatur coram Cancellaria, vel Regia audientia, vel alio iudice, Magister scholarum emittit inhibitionem, vel supplicatorem cum comminatione censurarum, & vt ad eam respõdeat Procurator Regius fiscalis, vel iudex. commodiùs solet dictus Magister delegare causam super illa exceptione declinatoria, alicui in illo eodè loco, vt declaret, an gaudere debeat scholasticus priuilegio, vel non, iudicialique, & tribunali imponat censuras, & interdita; nunc quæro igitur, an si iudex à declaratione, & interdicto appellauerit, & protestatus esset auxilium Regium hoc, an eo vti possit, & sic an causæ huiusmodi iudicij delegati possint trahi ad Cancellariam per viam violentiæ, quæstio est à nemine tacta, videtur quod sic. Primò, quoniam quado causæ committuntur alicui cum clausula, recursus, vel appellatione remota, si eam subdelegauerit, nihilominus à subdelegati pronuntiatione, sententia vel grauamine licet appellare, & habet pars ipsa grauata recursum, licet à delegatis sententia, vel grauamine nullum haberet. text. est in c. super quæstio. s. nos autem de off. & potest. iud. delegat. ergo licet per d. l. 18. Magistro scholarum hæc sit attributa potestas, vt ab eorũ violentiis, & grauaminibus non habeatur recursus ad regalia, & suprema tribunalia per viam violentiæ, non debet hæc ipsa ad delegatos transferri, & transmitti.

Contrarium tamen de iure verius existimo, eo fortissimo fundamento, quoniam quando causa ex natura sua, & sui iure communi est exequibilis, & nõ appellabilis, tunc in quemcumque delegatum cum illa qualitate transit, quia qualitas rei non alteratur ex persona successoris, text. est in l. 2. s. ex his ff. de verb. oblig. quia omnis res transit cū sua causa, & quia qualitas quæ inhaeret rei, trãsit cum ea in quemcumque successorem. l. 1. m. 52 peratores ff. de velig. & commiss. iuxta quam doctrinã intelligenda sunt quæ Ab. in c. signifi. n. 25. circa med. de for. competi. & in c. cum in veteri. de electio. tradidit, quod delegatus debet cognoscere de causa eo modo, & forma, qua fuisset cognita, si facta non esset delegatio, sed apud delegantem retentam; nam si sententia, quæ meretur executionem, alicui committatur, vel delegerit, minime ab hoc delegato appellatur, quemadmodũ nec posset ab ipso delegato, l. ab executio. c. de appell. l. ab executio. ff. eod. quia hoc prouenit ex natura rei cõmissæ, à qua nõ datur appellatio nisi in certis, & limitatis causis in diuibus expressis. Sed his causis scholasticorum (de quibus agimus) ex sua propria natura eo, quod à iure illa est qualitas inuẽta, vt pro eorum violentiis ad

tiis ad suprema tribunalia non eatur, non 53 propter ipsos Magistros scholarum, sed propter ipsos scholasticos tantum, & vniuersitatem, vt probatur expressè in d. l. 18. §. 1. que nos place, por hazer favor a la dicha vniuersidad, y personas della. & iterum ibi, no mandeis sobrefer la dicha execucion, ni traer ante vos los procesos como se suele hazer en las otras fuercas, &c. & in l. eadem in §. 1. ideo dicit, concedi hoc debere priuilegium, quia aliter, los estudiantes del dicho studio dexan de estudiar y an los Doctores de le er, y Chatedraticos sus Chatedras por ir a poner recaudo en sus Pleytos y causas, &c. bonus text. in l. 4. Cod. de silenti. lib. 12. auth. habita Cod. ne fil. pro pat. & Innocent. VIII. in sua conseruatoria fol. 171. inter constitutiones Salmantinas. Rebuff. priuil. 83. ergo cum hoc priuilegium ipsis scholaribus tantum absque alterius contemplatione sit concessum, & ipsi sunt qui litigant coram delegato. ergo coram ipso durare debet, arg. e. cum persona de priuil. in 6.

54 quia cum adhuc duret causa priuilegij, cum ea debet negotium ad delegatum transire. l. si conuenit s. si fundus. ibi, Manere causam pignoris constituit, quia cum sua causa fundus transeat. ff. de pignor. actio. durat enim non autem cessat ratio finalis ipsius leg. arg. cap. cum cessante de appella. l. adigere s. quamuis de iur. pat. l. 1. s. huius rei de off. eius cui manda. est iur. l. quod dicitur ff. de pact. cum alijs. Ad argumentum autem respondetur, quod procedit in prouisione, & dispositione hominis, non legis, quod passim ac frequenter solet variari, mutari, & alterari, & pro comprobatione huius difficultatis, & resolutionis, vide quæ latissimè in similibus terminis multis dictis comprobantes concessimus infra 3. parte cap. 11. per totum, quæ omnino hic conducunt.

55 Aliud tamen obiter animaduertere libet, quod quando hi iudices decernunt censuras, vel interdictum contra Auditores alicuius tribunalis supremi, vel alij etiam qui libet iudices Ecclesiastici pro eo, quod scholasticum, vel qui se clericum dicit, idem tribunal detinet, negatque relaxandum, à quibus censuris, & interdicto Regius fiscalis ipsius Audientie, vel Cancellariæ defensor iurisdictionis regalis, appellat, & protestatur auxilium violentiæ, praxis obtinuit, & obtinebit, ipsum idem tribunal cognoscere de hac eadem vi, si sub eius districtu est iudex Ecclesiasticus, qui idem excommunicauit, vel interdixit, sin autem, id est, non sit sub eius districtu, puto recurrendum esse ex parte fiscalis ad id tribunal, sub cuius districtu iudex deget, iuxta l. 39. tit. 5. lib. 2. noue recopil. fol. 64.

Salgado de protect. Reg. Tom. I.

Hactenus de his causis, & negotiis quæ reperiuntur absolute prohibita, protrahi ad suprema prætoria per viam violentiæ, atque in eis à principio denegantur prouisiones ordinariæ, prout videre est ex iis quæ hactenus dicta sunt.

Aliæ autem sunt causæ, quæ non absolute sunt prohibitiæ (vt diximus ad princ. huius §.) sed deficiente qualitate, prout sunt appellationes à sententia merè interlocutoria. quæ nec habet vim definitiuæ, nec continet damnum irreparabile, nec præiudicium parat causæ principali, de quo in l. 37. tit. 5. lib. 2. recopil. ibi, Para que no otorguen las appellaciones de autos interlocutorios, y esto es en grande agrauio de las partes, y se impide la vista de otros muchos negocios, mandamos a los Presidentes, y Oydores de las dichas Audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traer por via de fuerza procesos algunos Ecclesiasticos de autos interlocutorios, salvo si fueren tales que tengan fuerza de definitiva, y que en ella no se pueda reparar.

Et cum difficile sit propter varietatem, & 57 intricacionem causarum, in quarum discursu rei natura & qualitas alterari assolet, docere de huiusmodi qualitate, qua fundatur Regia potestas, nec aliter directè, nec indirectè, possit costare legitime, quàm per ipsorum actorum inspectionem; ideo necesse est, vt acta exportentur ad tribunalia, vt inde deducatur, an sit appellatum à sententia, aliquam ex dictis qualitatibus habente, prout alias videmus etiam in iurisdictionalibus, vbi qualitas attribuens iurisdictionem, prius 58 debet constare l. 2. §. sed si dubitatur ff. de iudic. l. si quis aliena eodem tit. l. 1. s. ait prætor ff. ne quid in flumine publico l. prætor. s. docere ff. vi bonorum rapt. B. in l. multum ff. de condit. & dem. & in l. si finita s. Iulianus ff. de damno infecto. Paris de syndicat. s. iudices puras col. 3. versiculo iudice tempor. num. 13. cum alijs relatis ab Andrea Gaill. in tract. de pace pub. cap. 13. num. 12. & seqq. lib. 1. plurima notanda in proposito congerit Prosper. Fari. in tract. crimi. tit. de inquis. quæst. 8. num. 85. & seq. & quæst. 1. num. 87. & num. 10. à num. 26. maxime vbi non auditur contradictio, nec in contrarium allegatio, vt hic, de quo latè Fari. ibi, Mart. de iur. 4. p. cent. 2. cas. 129. à num. 2. o. fol. 225. & casu 145. numer. 3. 4. & 8. quare processu adducto cognoscitur, & inspicitur in Senatu natura, & qualitas appellationis verè, & euidenter, & secundum eandem decernere solent, vel deferre iubere, vel in totum remittere, & ita communiter practicator dicta lex Regia 37. quia stylus, & vsus optimus est legum interpretis.

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem suæ iudex iurisdictioni imponit, vel aliter expirarit, ita vt ea penitus ad reponendum careat; vel quando post grauamen illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum supremus Senatus per viam violentiæ aditus, consulere queat.

S V M M A R I V M.

A declaratione iudicis se non iudicem declarantis, vel se inhibentis legitime appellatur, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exemplum. n. 1.

Iudex Ecclesiasticus prouisioni Regiæ sibi intimata respondens, iurisdictione carere, vt pluribus casibus ibi relatis, quid faciendum, ne inane sit decretum Regium. n. 2.

Iudex deferens appellationi aliâ non legitime, seu non deferenda, abdicat à se omnimodam iurisdictionem. n. 3.

Iudex inhibitus ad inhibitionem superioris, vel se inhibens, caret iurisdictione, nec aliquid decernit in sententiæ executione, etiam priuilegiata. n. 4.

Et idem in iudice se declarante non iudicem remissuè. n. 5.

Iudex, qui functus est officio suo, non potest se in causa intromittere. n. 6.

Repositio actorum, seu alij actus iurisdictionales geri non possunt ab alio, quàm à iudice non priuato seu iurisdictione carente. n. 7.

Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur. ibid.

Solemnitas que requiritur in construendo, requiritur in destruendo. ibid.

Facit argumentum de contractu ad distractum. ibi.

Iudex Ecclesiasticus non debet adstringi per prouisionem Regiam ad faciendum id, quod sibi iure prohibitum est. n. 8.

Reuocare, & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad alium. n. 9.

Secunda iusio, vulgò sobre carta, decernitur in Senatu contra iudices Ecclesiasticos volentes euitare repositionem attentatorum respondentem prouisionibus Regiis, non posse attentata reuocare, quia caret iurisdictione. n. 10.

Iurisdictionis necessaria non est ad effectum reponendi attentata. n. 11.

Iudex procedens iuris ordine non seruato reputatur priuata persona, & sine iurisdictione. n. 12.

Que de facto sunt à iudice, de facto per eum reuocari ius est. n. 13.

Iudex, qui prætermisso iuris ordine, & sine citatione possessionem abstulit, poterit de facto eam reuocare. n. 14.

Iudex facilis in concedendo, ita debet esse in reponendo. ibid.

Iudex, qui tenuit, & possessionem abstulit alicui non citato, illam eidem restituere potest, nec sibi obstat, quòd officio suo functus sit. n. 15.

Iudex reuocando possessionem nulliter datam procedit tanquam persona priuata, & presumitur facere modo, quo facere potest. n. 16.

Iurisdictionis non requiritur ad reuocandum ea, que de facto sunt à iudice. n. 17.

Attentata licet regulariter ad iudicem ad quem reuocare pertineat, tamen potest etiam iudex à quo attentata post appellationem à seipso reuocare. n. 18.

Attentatum à parte, & attentatum à iudice à pari procedunt ad hoc, vt iudex attentans possit reuocare. ibid.

Libera facultas conceditur à iure iudici à quo ad reuocandum attentata, cum sit ad faciorem cause exitum. n. 19.

Interlocutoriam executioni mandatam non reuocat iudex, nisi nulla sit. nam tunc reuocat & executionem reponit. n. 20. & 21.

Prouisionibus Regiis quotidiè iubetur iudici Ecclesiastico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per seipsum, ipseque reponit cum effectu. n. 22.

Violentiarum cognitio inanis esset, si iudex, qui attentauit, non posset reponere attentatum, prout sibi iubetur à Senatu. n. 23.

Iudex Ecclesiasticus ad reponendum non eget iurisdictione, & ideo contra eum secunda iusio vulgò sobre carta expedienda, ad reponendum cum effectu. ibid.

Executor vel alius iudex delegatus Pontificis seu Nuntij ad aliquam causam, si attentat, & dum pars grauata accedit ad Senatum, abiit in longinquo secum acta processus asportando: pars grauata debet occurrere ad superiorem iudicem ipsius grauatis. n. 24. & non ad Senatum. n. 25.

Acta processus sunt necessaria, vt violentia in Senatu detegatur. n. 26.

Violentia seu iniquitas iudicis allegata in procedendo ex actis ab eo gestis constare debet. n. 27. & 29.

Defectus processus ex actis eius constare debet. n. 28.

Princeps, & eius Regia tribunalia in eleuanda uisitata à iudice Ecclesiastico, sine iurisdictione, & extrajudicialiter procedunt, & ideo recipere testes, nec alia iudicialia facere absolum effectum. d. n. 29.

l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil. explicatur ibidem in illis uerbis, el processo originalmente el qual trahido sin dilacion, &c.

Ablatus absolutus imporat conditionem, & formam, sine qua non habet locum dispositio. n. 30.

Processu

Processu originali non adducto, non cognoscitur de violentia in Senatu. ibid.

Dictio, si, in dispositione apposita, illam reddit conditionalem, qua desiciente non verificatur dispositio. n. 31.

Lex requirens aliquod genus seu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri specificè, & aliter probari nullo modo potest. n. 32.

Lex seu statutum potest, occurrente aliqua uilitate, aut euidente causa (vt hic) facere, vt probatio valida & perfecta: in aliquo actu, sit inualida & imperfecta. n. 33.

Lex vel statutum factum ob publicam utilitatem si requirit certum genus probationis, non admittitur alia probatio simul cum requisita. n. 34.

Senatores se abstinere debent à violentia, & cognitione, cum ex defectu processus sibi apparere non possit, cum nihil certum decernere possint. n. 35.

Lex, absentis, de penis, declaratur. ibid.

Cognitio violentie processu originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum expeditur in tribunali, prout ex actis adductis colligitur. n. 36.

Decretum expeditum in Senatu in causa violentia quomodo exequendum, si iudex Ecclesiasticus, contra quem datum est, absit remissuè. n. 37.

Notarius apud quem ad sint acta gesta per iudicem Ecclesiasticum, contra quem violentia intentata est in Senatu, etiam absentem, compellendus est ad exhibenda. n. 38.

Tabellio debet registrarum, seu protocolium instrumentorum actuum iudicialium, & extrajudicialium secum retinere, & non potest tradere partibus, nisi iudicis precepto. n. 39.

Regium tribunal quemadmodum se habere possit ad executionem decreti violentie latum contra iudicem Ecclesiasticum post grauamen illatum, absentem, & abeuntem. n. 40.

d. l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil. potestatur. n. 41. in illis uerbis, prouca que el tal iuez la otorgue, &c.

Iudice Ecclesiastico vim inferente decreto violentie debeat, cum ipse sit grauans, & attentans, & contra eum oppressus in Senatu querelam obtulit, & decretum contra eum dirigitur. n. 42.

Morte omnia cessare debent, cum culpa sit extincta. n. 43.

Decretum Regij tribunalis an intelligatur cum iudice subrogato, & successore in tribunali, & iurisdictione iudicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repositionem attentatorum cogi possit ipse subrogatus, vel successor virtute dicti decreti. ibid.

Alia est vis defuncti, alia violentia successoris, adeo vt sententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra successorem, & heredem. n. 44.

Aliud est factum defuncti, aliud factum successoris. ibidem.

Salgado de protect. Reg. Tom. I.

Subrogatus non sapit naturam prædecessoris, quando militat diuersa ratio in subrogato, & in eo in cuius locum subrogatur. num. 45.

Facinus suos habet autores, quos pœna nullo modo egreditur. n. 46.

Violentia facinus continet. ibid.

Violentia lata læditur maiestas iudicis, & superioris. n. 47.

Contra illum iudicem per viam querelæ agitur, que suum authorem comitatur. n. 48.

Pœna iudicis est attentatorum repositio. n. 49.

Resignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædecessore resignante, quia ille in nullo deliquit. ibid.

Subrogatus non sapit naturam principalis, nec fit extensio ad illum, qui uerè non sit talis, sed fictè, & representatiuè tantum in pœnalibus, & odiolis. n. 50.

Casus pœnales non recipiunt interpretationem extensiuam, seu similitudinariam. n. 51.

Decretum violentie non cantans de iudice subrogato vel successore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum. n. 52.

Iudex successor in iurisdictione seu tribunali iudicis vim inferentis, omnino tenetur prouisionem Regij Senatus adimplere, & attentata à suo prædecessore, reponere cum effectu, & appellationi deferre. n. 53.

Eadem res esse censetur, quantumcumque circa ipsam materiam aliqua commutatio contigerit. n. 54.

Si plures dati sint iudices in aliqua causa, & postea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint; nihilominus eadem dicitur causa. n. 55.

Mutatione iudicis eadem non diuersa manet iurisdictione, eadem enim causa, idemque iudicium, & idem tribunal. n. 56.

Mutatione & ratione personarum, qualitatibus, vel accidentibus non mutantur res, vt de Ciuitate Collegio, Ecclesia, dignitate, & prebenda, circa declarationem l. proponebatur de iudicis. n. 57.

Iudex successor in iurisdictione, & tribunali alterius idem reputatur ac prædecessor, cum in eius locum subrogetur, & potest idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit subrogatus. n. 58.

Terminus, & tempora præstituta primo iudici ad causam determinandam, eadem censentur præstituta successoris, & subrogato. num. 59.

Iudex non tanquam persona priuata consideratur, sed tanquam minister iustitiæ quam gerit, & administrator dignitatis & tribunalis, quod representat, quisquis sit etiam in infinitum. n. 60.

Quamuis in appellatione requiratur expressio nominis iudicis à quo; tamen satis est, vt contineat nomen dignitatis iudicis prout est, apello ab Auditore Camera, &c. n. 61.